

Özsoy Selami, Kurt Ela Mantarlı, Tüt Nilgün Didar. (2022). Yerel Basında Kadın Çalışanların Sorunları, *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2022 İlkbahar -01- (1-13)

YEREL BASINDA KADIN ÇALIŞANLARIN SORUNLARI

PROBLEMS OF FEMALE EMPLOYEES IN THE LOCAL PRESS

Selami ÖZSOY^a

Ela Mantarlı KURT^b

Nilgün Didar TÜT^c

Doi: [10.53281/kritik.1070845](https://doi.org/10.53281/kritik.1070845)

^a Prof. Dr, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, 0000-0002-8776-8922, ^b Yüksek Lisans Öğrenci, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, 0000-0002-4087-6045 ^c Yüksek Lisans Öğrenci, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, 0000-0001-9105-1273

MAKALE BİLGİLERİ

Makale:

Gönderim Tarihi: 10.02.2022

Ön Değerlendirme: 15.02.2022

Kabul Tarihi: 08.05.2022

Anahtar Kelimeler:

Yerel Basın, Kadın Çalışanlar,
Yumuşak Haberler.

Key Words:

Local Press, Female Employees, Soft
News.

ÖZET

Toplumsal normlarla birlikte şekillenen yapı ile birlikte medya sektöründe de erkek egemen bir çalışan profili söz konusudur. Yaygın basındaki bu yapı, yerel basında da benzer şekilde görülmektedir. Bu çalışmada yerel basında kadın çalışanların yaşadıkları sorunlar ele alınmıştır. Örneklem olarak seçilen Zonguldak ve Bolu illerinden seçilen 4 gazeteci ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilere göre düşük ücretle çalışmak, eğitimsiz personelin varlığı, çıkar karşılığı haber yapılması, önemsiz haberlerde görevlendirilmek gibi konular ön plana çıkmıştır. Sonuç olarak küçük nüfuslu yerleşim yerlerinde görev yapan kadın çalışanların sayısı erkeklerle göre azdır. Kadın gazetecilerin daha çok geri planda görev almaları istenmekte ve önemsiz haberlere yönlendirilmektedir.

ABSTRACT

Along with the structure shaped by social norms, there is a male-dominated employee profile in the media sector. This structure in the mainstream press is similarly seen in the local press. In this study, the problems experienced by female employees in the local press were discussed. Interviews were conducted with 4 local journalists selected from the provinces of Zonguldak and Bolu, which were selected as samples. According to the data obtained from the interviews, issues such as working for low wages, the existence of untrained personnel, reporting for profit, being assigned to unimportant news came to the fore. As a result, the number of female employees working in settlements with small populations is less than that of males. Women journalists are asked to take more roles in the background and are directed to unimportant news.

© 2021- e-ISSN 2667-6850

GİRİŞ

Kitle iletişim araçları tarihten günümüze toplumlar üzerinde büyük etkiler oluşturmuştur. Medya, toplumları bir taraftan bilgilendirirken bir taraftan da etkileyip yönlendirmiştir. Dijitalleşen dünyadan en çok etkilenen alanlardan biri olan medya, geleneksel formlardan uzaklaşıp yeni yapısına dönüşse de asıl işlevi olan haber verme ve kamuoyu oluşumunu sağlama fonksiyonunu her zaman yerine getirecek olan vazgeçilmez bir araç konumundadır.

Toplumların sesi, gözü, kulağı olan medya; onların yaşamında her zaman önemli bir yere sahiptir. Özellikle yerel medya bulunduğu yörenin, kentin, bölgenin ve hatta ülkenin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal tarihinin belleği konumundadır. Bu anlamda basın tüm toplumların yaşamında her zaman önemli bir yere sahip olmuştur.

Medya, toplumun her alanında söz sahibi ve etkili olan bir araçtır. Liberal yaklaşıma göre demokratik bir ülkede yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak tanımlanır. Gelişmiş ülkelerde tıpkı yasama, yürütme ve yargı gibi medyanın da bağımsız olması beklenmektedir. Medyanın bağımsız olması, demokrasiyi güçlendiren ve besleyen önemli bir unsurdur.

1. Yerel Basın

Yerel basın ‘yalnızca belirli bölge de yayımlanan ve okunan ulusal haberlerden farklı olarak, yerel haberlerin ve konularında yer aldığı gazeteler olarak tanımlanabilir (Girgin, 2001:160).

Yerel medya; ulusal haberlerden farklı olarak yerel haberlerin ve konuların yoğun olarak yer aldığı ya da genel olarak bir kasaba, kentte yaşayan insanları ilgilendiren haberleri yayımlayan medyadır. Yerel medya, bölgesel ve yaygın medyadan farklı olarak; yayımlandığı bölgede bireylerin sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak amacıyla yerel düzeydeki halkın çoğunluğunun bir konu hakkında benimsediği genel düşünceyi yani kamuoyunun oluşmasına katkı sağlamak ve yerel yönetimleri denetlemek gibi işlevlere sahiptir.

Türkiye’de gazetecilerin mesleğini yapmasını önemli ölçüde etkileyen yerel medya sorunları; sosyo-ekonomik, sosyo-politik, sosyo-kültürel açıdan kaynaklanmaktadır.

Gazetecilerin mesleki görev ve sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirip getirememesi yerel medyada yaşanan sorunların çözümüne bağlıdır. Yerel medya çalışanları genel olarak gazete okuma alışkanlığının düşük olması, ekonomik nedenler, yetersiz tirajlar, teknolojiden doğru bir şekilde yararlanılmaması, istihdam ve çalışanların niteliği, içerik eksikliği, ilan reklam, emek, haber kaynakları, özgürlük alanı odaklı sorunlar ile karşılaşmaktadır.

Girgin'e göre (2007: 243 - 260) yerel basın işlevleri şu şekilde sıralanabilir: Yöneten-yönetilen ilişkisi çerçevesinde kamu hizmetlerinin sağlıklı ve doğru biçimde halka duyurulmasıdır. Ayrıca yönetenin halk adına denetlenmesi ve kamuoyu oluşturulması yerel basının üzerindeki sorumluluklardan biridir. Beldelerde yerel yönetimlerin hizmetlerinin duyurulmasıyla birlikte Yerel yönetim-yurttaş ilişkisinin sağlanması yerel basının önemli işlevlerinden birisidir. Yaygın basının işlevlerinden olan eğitim işlevi, yerel basında toplumsal kimliği ile önem kazanır. Ulusal iradenin doğru ve amaca uygun yansımada gerekli demokrasi kültürünün yerleştirilmesi, yerel basının en önemli işlevlerindedir.

Yerel gazeteler o toplumda yaşayan insanların gerçek sesidir. Yerel basın organları vatandaşların, kendi şehir ve beldelerindeki sorunlar, olaylar, ekonomik ve sosyal gelişmeler ve yerel yönetimlerin aldığı kararlar hakkında bilgi sahibi olmaları açısından son derece önemlidir. Yerel basın demokrasinin temeli, halkın sesi ve bilgi kaynağıdır. Toplumun kültürel profilinin temelinde yerel basın yatmaktadır (Gezgin, 2007: 177).

Demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biri olan medyanın; haber verme, bilgilendirme, eğitime, eğlendirme, kamuoyu oluşturma, hükümeti denetleme gibi işlevleri vardır. Yerel medyanın da genel gazetecilik işlevlerinin yanında; bölge halkının görüşlerini yansıtmak, yerel değerlerin koruyucusu olmak gibi kendine özgü bazı görevleri bulunmaktadır. Bölge halkının; gören gözü, işiten kulağı, sorunlarını dile getiren sesi konumunda olan yerel medyanın sağlıklı bir şekilde görevini yerine getirebilmesi için ekonomik yetersizlik, nitelikli eleman eksikliği, haber içeriklerinin tekdüze oluşu gibi sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bunun yanında yerel medya çalışanlarının düşük ücretlerle çalıştırılması, yasal güvencelerinin olmaması, çalışma şartlarının uygun olmaması da var olan sorunların gittikçe artmasına neden olmaktadır. "Ancak Türkiye'de yerel medyanın içinde bulunduğu durumda kendisine yüklenen işlevleri ve beklenen görevleri ne ölçüde yerine getirdiği tartışmalıdır (Şeker, 2007: 66).

1.1 Türkiye'de Yerel Yayınlar

Yerel basın bireylerin, kendi şehir ve beldelerindeki sorunlar, olaylar, ekonomik ve sosyal gelişmeler ve yerel yönetimlerin aldığı kararlar hakkında bilgi sahibi olmaları açısından son derece önemlidir. İletişimciler yerel basını, otoritenin merkezden uzaklaşmasına ve insanı gözetten bir yapının oluşturulmasına imkân sağlayan dinamik bir unsur olarak görmektedirler (Gezgin, 2007). Türkiye İstatistik Kurumu'nun Temmuz 2021'de yayınladığı yazılı medya istatistiklerinde göre 2020 yılında Türkiye'de yayımını sürdüren 2164 yayının yüzde 91'i yerelde yayımlanmaktadır.

Tablo 1: 2019 ve 2021 yıllarında Türkiye’de yayımını sürdüren yayınlar

Toplam			Yerel		Bölgesel		Yaygın	
Yıl	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
2019	2337	100	2121	90,8	45	1,9	171	7,3
2020	2164	100	1971	91,1	53	2,4	140	6,5

(www.tuik.gov.tr: 2021)

2021 TÜİK raporlarına göre yazılı basında 150 gazetenin yayın hayatından çekildiği tespit edilmiştir. Bunun sebeplerinden en önemlisi, Covid 19 küresel salgını sonucundan yerel ve yaygın basın sektörünün olumsuz etkilenmesidir. 2019 ve 2020 sonuçları incelendiğinde bölgesel olarak 8 gazetelik bir artış gerçekleşmiştir. Yaygın yayın türüne bakıldığında 31 gazetenin kapandığı görülmektedir.

1.2 Yerel Basının Sorunları

Geçmişten günümüze bakıldığında yerel basının karşılaştığı birtakım sorunlar var olmaktadır. Bu sorunların çoğunun temelinde ekonomik yetersizlikler yatmaktadır. Yerel basın sorunları aşağıdaki gibi sıralanabilir: Yetersiz maaş, eksik kadro ve çalışan sayısı, orantısız iş yükü ve kurum içi görevlendirme, belirsiz ve yasal sınırları aşan mesai saatleri, teknik donanım ve ekipman eksikliği, haber kaynağına ulaşım ve mobilite sınırlılıkları, mesleki yetkinlik ve uzmanlaşma alanı kısıtlılığı, yetersiz dijitalleşme ve yeni iletişim teknolojilerine uyum (<https://journo.com.tr/yerel-medya-kadin-gazeteci>).

Sıralanan bu sorunlar yerel basının genel sorunlarını kapsamaktadır. Bunların yanı sıra cinsiyet eşitsizliği, kadınlara gereken imkânların tanınmaması ve mobbing de sayılabilmektedir.

Yerel basının toplumsal olarak yerine getirmesi gereken sorumlulukları ve görevlerinin olduğu söylenebilir. Bunların yanı sıra çalışanlarına karşı da olabildiğince eşit davranılması beklenir. Ancak yaygın basının da bir sorunu olan cinsiyete dayalı ayrımcılık yerel basında da kendini göstermektedir.

Geçmişten günümüze bakıldığında basında erkek egemen bir yapı hüküm sürmektedir. ‘Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğini en çok deneyimlediği iş sektörlerinden biri ise medyadır’ (TGC, 2016; CEİD, 2018). Kamuya ait veya özel sektörün sahipliği altındaki birçok alanda da erkek egemen bir sistemin olduğu görülmektedir. Özellikle gazetecilik gibi saha görevlerinde kadın çalışanlar daha geri planda yer almaktadır.

Türkiye’de kadın çalışanların medya sektörüne girişi 1950’li yıllardan itibaren gerçekleşmiştir (Asker, 1990). 1950’den itibaren sektörde var olan kadınların, günümüzde özellikle yerel basında aldıkları konum sahadan daha çok masa başı görevlerle sınırlı olduğu söylenebilir.

Kültürel ve geleneksel yapıdan kaynaklanan toplumsal cinsiyet eşitsizliği ülkemizde de kadınların iş gücüne katılımında en sorunlu alanlardan biridir (Arslan ve Arslan, 2017: 218). Ataerkil toplum düzeni

içerisinde erkek ve kadının yapacağı görevler önceden belirlenmiştir. Dünya Ekonomik Forumu'nun Cinsiyet Eşitsizliği raporunda 2021 yılı itibarıyla 156 ülke arasında Türkiye üç basamak gerileyerek 133. sıraya gelmiştir (WEF- GGGR 2021: viii).

1.3. Cinsiyete Dayalı Sektörel Engeller

Yerel medyada önemli haberlerin (hard news) çoğunlukla erkek gazeteciler tarafından yapıldığı, soft olarak adlandırılan yumuşak haberler için de kadın gazetecilerin görevlendirildiği söylenebilir. Soft news haber içerikleri gibi haberlerin yanı sıra, sektör bazında cinsiyete dayalı birtakım engellemeler söz konusudur. Bu engellemeler Medya Araştırmaları Derneği'nin (MEDAR) yaptığı çalışmada şöyle ifade edilmiştir: İşe alım ve cinsiyete dayalı istihdam, yerel medyada kurumsal yaklaşım ve cinsiyet eşitsizliği, iş sözleşmesi, sosyal güvence ve özlük hakları, mesai, iş yükü ve görevlendirme, maaş, terfi ve mesleki gelişim; mobbing, haksız işten çıkarma ve maaş kesintisi; yerelde siyasi ve ekonomik baskılar, sansür ve otosansür (İçten ve Erduran, 2021: 16-21). Yaşanılan bu kısıtlamalar cinsiyet temelinde özellikle kadın çalışanlar nezdinde uygulanmaktadır. Basın İlan Kurumu'nun 2020 yılı için yayınladığı verilere göre yazılı basında çalışan 7204 fikir işçisinden yalnızca 2341'i kadın çalışanlardan oluşturmaktadır (BİK, 2020).

1.4 Yöntem

Bu çalışmada yerel basının sorunlarına değinilmekle beraber yerel basında çalışan kadın gazetecilerin yaşadıklarına yer verilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi esas alınarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Zonguldak ve Bolu'da gazetecilik yapan 4 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Görüşme kayıtların çözümlenmesinden sonra bulguların araştırmacılar tarafından kodlanarak 5 ana temada değerlendirilmesine karar verilmiştir: Gazetecilik yaparken en çok karşılaştıkları sorunlar, haber yaparken en çok zorlandığı konular, yerel gazetelerin içerik sorunları, basın özgürlüğü, özel haber çalışmaları. Elde edilen veriler, direkt alıntılarla aktararak konuya yaklaşımların güvenilir şekilde ortaya konulması amaçlanmıştır.

2. Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve mesleki tecrübeleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Mesleki tecrübe
Katılımcı 1	Erkek	57	Lise	42 yıl
Katılımcı 2	Kadın	43	Yüksekokul	18 yıl
Katılımcı 3	Kadın	37	Lise	6 yıl
Katılımcı 4	Kadın	26	Üniversite	3 yıl

Çalışmada yer alan katılımcılar Zonguldak ve Bolu yerel basınında çalışan gazetecilerdir ve yaş aralıkları 26-57 arasındadır.

2.1 Yerel Gazetecilerin Yaşadığı Sorunlar

Katılımcılar, gazetecilik yaparken en çok karşılaştıkları sorunları niteliksiz eleman, ücret karşılığı haber yaptırmak, küçük yerlerde gazetecilik yapıyor olmak, düşük ücretlerle çalışmak, haberin doğruluğundan emin olmamak olarak ifade etmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Gazetecilik Yaparken En Çok Karşılaştığı Sorunlar

Katılımcılar	Yaşanan Sorunlar
Katılımcı 1	Niteliksiz eleman
Katılımcı 2	Düşük ücretlerle çalıştırılmak, küçük yerlerde gazetecilik yapmak
Katılımcı 3	Ücret karşılığı haber yaptırmak, haberin doğruluğundan emin olmamak
Katılımcı 4	Eğitim sorunları, düşük ücret, önemsiz haberlerde görevlendirilmek

Katılımcı 4, haber yaparken yaşadığı zorlukları anlatırken yerel basında çalışanların görev tanımlarının belli olmadığını ve gazete sahipleri tarafından kadın erkek farklılığı olmadan aşırı iş yüklendiğini vurgulamıştır: *“Genelde gazete sahipleri ve çalışanların belli bir gazetecilik eğitimi yoktur. Eğitim olmadığı için kadın veya erkekte olsan değer anlaşılmıyor. Ancak erkek çalışanlar kadın çalışanlara göre daha avantajlı konumdadır. Çünkü bir basın açıklamasında onlara daha fazla alan tanınır. Kadınlar daha geri planda yer almak zorunda kalıyor. Örneğin; kadın çalışan basın açıklamasına gitmesin, daha çok masa başı konumda görev alsın. Özel röportajlara gitsin. Yaşanılan en büyük zorluklardan biri de ücretlerdir. İlk başladığında asgarinin çok çok altında bir ücretle başlıyorsun. 500 TL’ye işe başlayanlar var. Saat fark etmeksizin gazete patronları sana haber gönderiyor ve sen o haberi geçmek zorundasın. Geçmez isen azar işitirsin. Bu durumdan kadınlar daha çok etkileniyor. Bu durum aslında erkek çalışan için de aynıdır. Hatta erkek çalışan her yere rahatlıkla girebildiği için kadın çalışana göre daha çok çalıştırılır. Ama kadın çalışan isen sana çalıştığın yerde gazetecilik görevinin dışında yemek, çay gibi hizmetler de sunman beklenir. Sadece muhabir olarak işe alınmıyorsun aslında, reklam almak için gönderilen bir eleman, yemek ve çay yapman beklenen bir kişi ve gelen misafirleri karşılamayı bekleyen bir patronun vardır. Bu saydıklarım tek bir gazete için değil geneli için benzer durumlar geçerlidir. Çalışan bunu bildiği için çoğu zaman göz yummak zorunda kalıyor. Bir yere habere gitmen gerektiğinde ise sana araç vermezler ve hatta tek başına yollamazlar bir erkek yanına mutlaka verirler.”*

Katılımcı 1, gazetecilik yaparken en çok karşılaştığı sorunları anlatırken eğitim sorununa değinmiştir: *“Bu alan a’sından z’ye sorunlarla dolu. Bir kere yerel gazetecilerin en temel sorunu eğitim. Nitelikli eleman yetişmiyor. Haberi unsurları ve doğru bir Türkçe ile yazabilen kişi sayısı ne yazık ki çok sınırlı. Yerel gazeteler asgari ücret düzeyinde bile ücret ödemekte zorlanıyor, bu nedenle de nitelikli insanı sektörde tutmakta büyük güçlükler yaşıyor.”*

Katılımcılar gazetecilerin düşük ücretlerle çalıştırıldıklarını vurgulamıştır. Katılımcı 2, bu konuda, şunları söylemiştir: *“Tabii ki en büyük sorunumuz düşük ücretlerle 7/24 saat kavramı gözetmeden görevimizi yapmaya çalışmak. Küçük yerlerde gazetecilik yapmak da oldukça zor. Bir büyük şehre benzemiyor. Büyük şehirde haberin hareketliliği daha fazla. Öte yandan küçük yerlerde gazetecilik yapmanın bir başka açıdan da sorunları oluyor. Herkesi tanıyor olmamız yani aradaki samimiyet bazı haberleri yapıp yapmama konusunda bizleri zaman zaman arada bırakıyor.”*

Katılımcı 3 ise *“Ulusala haber yaparken pek zorluk çekmiyorum. Ama yerelde ücret karşılığı haber yaptırma gibi tekliflerle karşılaşıyorum. İsteddiğiniz haberi ücret ya da çıkar karşılığı yaptırabiliyorsunuz. Sonra bir haberin doğruluğundan emin olmadan yayınlanan haberlerde oluyor. Bu durum ortaya çıktığında haber ya kaldırılıyor ya da başka bir yorumla değiştiriliyor. Bununla birlikte bir başka sorun ise çalışmalarımızın tam karşılığını alamamız”* demiştir.

2.2. Haber Yapma Zorlukları

Katılımcı 2 ve Katılımcı 3, haber yaparken tehdit, taciz gibi sorunlarla karşılaştığını ifade etmiştir. Katılımcılar haber yaparken zorlandıkları konuları şu şekilde açıklamıştır.

Katılımcı 1, haber yapılırken en çok zorlanılan konuların başında kamu makamlarından bilgi almak geldiğini belirtmiş ve şunları söylemiştir: *“Kimi kamu çalışanları manipülasyon yapmak ya da elindeki bilgiyi farklı maksatlarla kullanmak için bazı gazetecilere sızdırsa da yöneticilerin basına mesafeli duruşu ve alandaki mevzuat yetersizliği kamudan doğrudan bilgi almayı engelliyor. Ulaşılan bir bilgiyi doğrulamak, geliştirerek haberleştirmek, karşı fikre de yer vererek cevap hakkını haberin içinde kullandırmak büyük sorun oluyor. Bu durum bazı zaman yanlış bilgilerin de servis edilmesine neden oluyor. Gazetelerin maddi olanakları kısıtlı olduğu için aboneliği olan kişilerin haberlerinin yapılması gibi belli güç odaklarının çıkarlarına dokunan haberlerin yapılması da ciddi güvenlik sorunlarının yaşanmasına neden olabiliyor. Buna yerel ve genel iktidarın baskıları eklenince gazeteciler açısından ortaya son derece kötü bir tablo çıkıyor. Bunun yanından haber yaparken metin oluşturmada bir sorun yaşamıyorum. Ulaşan bilgiyi haber yapıp genişletmek, tüm unsurlarıyla verebilecek bilgiye ulaşmak en önemli çabam oluyor.”*

Katılımcı 2 haber yapmakta zorlanmadığını ancak haber yapıldıktan sonra gelen tepkilerden yıldıgını vurgulamıştır: *“Haber ya da kaynağına ulaşmak konusunda gizlilik kararı bulunan konular dışında mesleki birikiminden olsa gerek zorlandığımı düşünmüyorum. Sosyal medyanın bu kadar yaygın olduğu günümüzde habere ulaşmak çok zor olmuyor. Sosyal medya bana haber kaynağı açısından destek oluyor. Bir olay hemen sosyal medyaya düşüyor. Biz de bu olaydan anında haberdar olabiliyoruz. Sırf bunun için yönetilen hesaplar dahi var. Bunun dışında haber yaparken değil de ne yazık ki yaptıktan sonra zorlandığım anlar çok oluyor.”*

Eleştiriye açık olmayanlar ile (yöneticiler, idareciler) taciz, cinayet, hırsızlık vb. konuları içeren haberlerde tepki, taciz veya tehdit ile karşı karşıya kalıyorum.”

Katılımcı 3, tehdit ve tacize maruz kaldığını ifade etmiştir. Katılımcı 3’ün görüşleri şöyledir: *“Haber yaparken ya da haber yapmakta çok nadir zorluk çekiyorum. Artık olaylara nasıl yaklaşmam ve haberleştirmem gerektiğini iyice kavradım diyebilirim. Haber kaynaklarım güvenilir ve takibimi iyi sürüyorum. Bunun dışında haber konusu açısından büyük bir yerleşim yerinde bu işi yapmadığım için zaman zaman sorun yaşıyorum. Küçük yerleşim yerlerinde bu işi yapmak maalesef daha az haber manasına da geliyor. Bunun dışında tehdit ve tacize maruz kaldığım anlarda zorluk çekiyorum. Ama boyun eğmiyorum tabii ki... Bununla ilgili davalarım oldu ve devam etmekte olan davalarım da var.”*

Katılımcı 4, sektörde yaşadığı sorunları şöyle aktarmaktadır: *“İlk sektöre girmeye çalıştığımızda bizi işe almakta tereddüt duydular. İlk başlarda hiçbir iş yapmayı sadece oturuyorduk. Sonrasında yerele ara verdim. 1 yıl önce yeniden başladım. Ancak bu başlama sürecinde tedirginlik yaşıyorsun, kadın gazetecilerden daha çok erkek gazeteciler var. Erkek çalışanlarla çalışmak daha zordur.”* Katılımcı 4, Bolu’da medya çalışanlarının cinsiyet dağılımını anlatırken şu bilgileri vermiştir: *“Bolu da 50 çalışan gazeteci olduğu varsayarsak bunun 35’i erkek, 15’i kadındır.”*

2.3. Yerel Gazetelerin İçerik Sorunları

Katılımcı 1’e göre yerel basının içerik sorunları oldukça fazladır. Katılımcı 1, *“Yerel basının içerik sorunları saymakla bitmez. İçerik anlamındaki en büyük sorun sıcak habere ulaşmada yaşanıyor bence. Bugün gazetelerde yayımlanan haberlerin yüzde 95’i ajanslardan geliyor. Yerel gazeteler aynı haberleri, hiçbir yoruma tabi tutmadan verince ortaya birbirinin aynı, birörnek gazeteler çıkıyor. Gazetelerde baskı kalitesi kötü olduğu gibi haber dili, anlatım bozuklukları da bolca oluyor. Köşe yazılarının düzeyi vasata bile ulaşmıyor ne yazık ki. Bununla birlikte yerel gazeteler araç ve ekipman yönünden de sıkıntılar içinde. Pek çok yerel gazete, muhabirini olay yerine gönderecek imkânlardan yoksun olduğu gibi kamera ve diğer ekipmanlar da son derece kısıtlı. Çoğu muhabir cep telefonu ile habercilik ve foto muhabirliği yapmaya çalışıyor. Gazeteler sıcak haber yerine üretilmiş ajans haberleriyle yetinmek zorunda kalıyor. Bu da yerel basının haber çeşitliliğini çok düşürüyor.”* demiştir.

Katılımcı 2 ise, maaş yetersizliğini sorun olarak göstermiştir. Katılımcı 2, *“Düşük ücretlerle çalıştırılmak, küçük yerlerde bu işi yapıyor olmamız başlıca sorunlardan bence. Ben geçimimi gazetecilik mesleğinden sağlamaya çalışıyorum. Fakat mesleğimi yaparken bir zaman kavramım yok. Bunun yanında hayli özverili çalıştığımız zamanlarda oluyor. Bunun bir karşılığının olmaması zaman zaman yaptığımız iş konusunda motivasyonumuzu düşürüyor. Küçük yerlerde bu işi yapıyor olmak haber çeşitliliğinin yanında*

haber kaynaklarıyla olan samimiyetten dolayı haberin içeriğini oluşturmada zorluyor. Bir yönetici, siyasi parti temsilcisi ya da iş insanı gibi haber kaynaklarımız aynı zamanda gazetemize maddi açıdan da destekte bulunan kişiler oluyor. Onların bir habere konu olması dahilinde maalesef haberin içeriğini onları memnun edecek şekilde şekillendirdiğimiz durumlar oluyor.” demiştir.

Katılımcı 3 ise şunları söylemiştir: “Benim daha çok özel haber yapmam gerekiyor. Çünkü ben daha çok ulusal ajansa haber veriyorum. Ajanstan, aylık belli bir sayıda (15) haber vermem karşılığında para kazanıyorum. Çünkü haber başına ajanstan ücret alabiliyorum. Ya da ajanslara abonelik bağlamamız durumunda ücret veriliyor. Onun için özel haberlere ağırlık vermek zorundayım. Ama tabii ki bu yine gündemde bir olay vs olmasıyla da alakalı bir durum. Gündemde yeterince haber yoksa iş de olmuyor. Büyük bir yerleşim yerinde bu işi yapıyor olmamak açısından bu anlamda sorun yaşıyorum. Aylık 5 ila 15 haber arası özel haber çıkartıyorum. Bu rakam da adli vakalarla bu şekilde ancak artıyor. Yani küçük yerleşim yerlerinde bu işi yapıyor olmak benim için en başta gelen sorunlar arasında. Haberlerimin içeriği de çeşitliliği de bu anlamda az. Mesela ben daha çok özel haber yapıyorum demiştim. Yaptığım bir haberi detaylandırmam gerekiyor. İş uzmanına soracak kişi ya buluyorum ya da bulamıyorum. Bu anlamda da haberin içeriği zenginleşemiyor.”

2.4. Basın Özgürlüğü

Katılımcı 2, yerel basında haber konusu, içeriği konusunda özgür olunmadığı görüşündedir: “Ne yazık ki 'Basın Özgürlüğü' denilen kavram yerel basın için geçerli değil. Bunun sebebi de maddi, manevi karşılaştığımız sorunlar. Yani habere konu olan kişi ile yakınlık olması ya da o kişinin yönetici, iş insanı vs. olması gibi... Bu kesimlerin gazetemizi maddi anlamda destekliyor olması da bu duruma engel oluyor.”

Katılımcı 1 ise haber yaparken özgür olduğunu kaydetmiştir. Katılımcı 1, bu konuda şunları söylemiştir: “Doğrudan gazetecilik yapmadığım için haber konusunda seçiciyim. Deyim yerindeyse cemiyet haberleri hiç ilgimi çekmiyor mesela. Daha çok çevre ve toplumsal sorunlar üzerine bana ulaşan bilgileri haberleştirmeye gayret ediyorum. Haber yapmayı bir tür kamusal görev olarak görüyor, her soruna mutlaka ve mutlaka kamu yararı penceresinden bakarak haberi oluşturmaya çalışıyorum. O anlamda özgürüm diyebilirim rahatlıkla.”

Katılımcı 3, yerel basına haber yaparken daha özgür olduğunu vurgulamıştır. Katılımcı 3, şu şekilde konuşmuştur: “Haber konusu ve içeriği bakımından ben yerel haberlerde daha özgürüm diyebilirim. Ajans haberleri tüm haberleri kabul etmiyor. Örneğin yerelde bir STK'nın çalışmalarına ilişkin haberi daha rahat yayınlatabiliyorum. Ulusal ajansta bu tür haberler çoğu kez kabul görmüyor. Böyle olunca ben kendimi yerel haberleri yazarken daha güçlü hissediyorum ve yereli bu anlamda ulusaldan daha üstün görüyorum.”

2.5. Özel Haber Çalışmaları

Katılımcı 1, özel haber çalışmalarını titizlikle yaptığını ve bununla birlikte çevre ve toplumsal sorunları konu aldığı köşe yazıları yazdığını vurgulamıştır. Katılımcı 1, *“Zaman zaman dosya haberler yapıyorum. Ama bunun bir periyodu yok. Konu bulunca, o konu üzerinde yeterli çalışma yaptığıma kanaat getirirsem dosya haber olarak yayımlıyorum. Özel haber çalışmalarına titizlikle yaklaşıyorum. Bununla birlikte haftada iki köşe yazısı yazıyorum. Bu yazılar büyük çoğunlukla toplumsal sorunlar üzerine oluyor. Çevre sorunları da sıkça ele aldığım konular arasında yer alıyor. Ben çalışmalarına bu şekilde eğiliyorum ama yerel gazeteler ajans bülteni gibi. Dediğim gibi şahsen kaleme aldığım haberlerin tamamı özel haber oluyor. Kimi zaman ajans metinlerinin içeriğinden yola çıkarak haberi bir başka boyutta ele alan metinler de çıkıyor ortaya.”* demiştir.

Katılımcı 2, şunları söylemiştir: *“Ajanslara abone olan yerel basında aynı ajansın haberlerini kullanan gazetelerde içerek aynıdır. Farklılık olsun diye değişik kaynaklardan bilgi alarak farklı sorular sorarak haber üretmeye çalışıyorum. Aynılığa düşmemeye gayret gösteriyorum. Bunun yanında tabii ki özel haberlerim sürekli oluyor. Bu gündeme göre her günde olabiliyor, her hafta da olabiliyor. Ancak gazetemizde üç tane köşe yazarımız ve bunların yanında konuk yazarlarımız da var. Bir gazeteyi okutan unsurun gündemi belirleyen, dikkat çeken köşe yazıları olduğunu düşünüyorum.”*

Katılımcı 3 ise, yerelde temsil ettiği ulusal haber ajanstan ancak özel haber çalışmalarıyla kazanç sağladığını vurgulamıştır. Katılımcı 3, görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“Ben zaten yerelde ulusal ajans temsilciliğim gereği en fazla özel habere ağırlık veriyorum. Özel haber çalışmalarım ne kadar çok olursa o kadar kazanıyorum. Geçimimi de gazetecilik mesleğinden sağladığım için özel haberlerin getirisini düşünerek çalışmalarım da özel haber üzerine yoğunlaşıyor. Buna rağmen emeğimin karşılığını alamıyorum bile. Ajans haberciliğinin sadece süksesi var. Mesela iki yıldır haber başına aldığımız ücretlere zam yapılmış değil. Ajansa abone olanlar haberimi alıp kullanabiliyor. Bunun dışında haberlerimi alan olursa ajans bunun için yasal süreci hemen başlatıyor. Ancak yerel gazetecilikte kopyala yapıştır dediğimiz durumlar yaşanıyor. Ben çalışmalarım da hiçbir zaman böyle bir eyleme yeltenmedim. Baktığımızda aynı içerik ile aynı haberi birçok yerel gazetede çoğu zaman görüyoruz.”*

Katılımcı 4, yerel basındaki kadın çalışanların hemcinslerine olan yaklaşımında sorunlar yaşadığını şöyle anlatmıştır: *“Bolu’da tek kadın gazete sahibi vardır. Ancak kadın gazetecilerde bile genç meslektaşına ve hemcinsine bu ortamda sahip çıkmak yerine kendi tecrübesini statü sayıyor ve seni görmezden gelebiliyor. Özellikle basın açıklamalarında kadın gazetecilere yer verilmemekte ve bu bilerek yapılmaktadır. Kendi kendine yer açman gerekmektedir. Böyle zorlu bir ortamda kendini var etmek için aslında hem erkekle hem de hemcinsin olan kadınlarla bir mücadele veriyorsun.”*

SONUÇ

Bu çalışmada yerel basında kadın çalışanların özelinde Zonguldak ve Bolu illeri genelinde yaşanan sorunlara değinilmiştir. Bu doğrultuda medya sektöründe geçmişten günümüze erkek egemen bir yapının var olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde yerel basında bir takım iyileştirilmeye gidilmesi gerekliliği ön plana çıkmıştır. Özellikle cinsiyet bazının dışında ulaşılan sonuçlar ile yerel basında yaşanan sorunların temelinde ekonomik unsurlar olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında nitelikli iş gücü de eksik yönlerden biridir.

Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler sonucunda katılımcılar göre; yerel basında niteliksiz elemanların çalıştırılması, içerik eksikliği, uzman basın işçilerinin kadro eksikliği, teknik anlamdaki sınırlılıklar, belirli bir çalışma sisteminin ve yönteminin olmayışı, çalışanların çalışma şartlarının düzgün olmaması içerik odaklı sorunları beraberinde getirmektedir. Katılımcıların haber yaparken en çok zorlandığı konular kamu makamlarından bilgi almak, tehdit ve tacize maruz kalmak, güç odaklı haber kaynaklarının baskısı, küçük yerleşim yerlerinde gazetecilik yapıyor olmak olarak ön plana çıkmıştır. Katılımcılar düşük ücretlerle çalıştırılıyor olmayı da önemli bir sorun olarak dile getirmiştir. Katılımcılar özel haber çalışmalarına sıklıkla yer verdiğini söylemişler ancak yerel basındaki gazetelerin ajans haberleriyle çıkarıldığını bu sebeple içerik eksikliğinin önüne geçilemediğini belirtmişlerdir. Katılımcılar gazetecilik yaparken özgürlüklerinin genel olarak kısıtlandığını ifade etmişlerdir.

Yereldeki gazeteler matbaa işletmeciliği ve resmi ilan gelirleriyle ayakta durmaya çalışmaktadır. Düşük tirajlar, gazetelerin bayilerde yer alamaması, reklam ve aboneliğin azlığı yerel gazetelerin varlığı açısından sorun olarak gösterilmektedir. Başka bir taraftan kurum ve kuruluşlarda çalışanların ikinci bir iş olarak gazetecilik yapması gazeteciliğin bağımsızlığına ve tarafsızlığına gölge düşürmektedir. Yerelde çalışan gazetecilerin merkezde ya da ulusalda çalışan gazeteciler gibi geçimini sağlayacak bir geliri, sosyal ve kültürel yaşamını destekleyen hakları tam olarak verilmemektedir. Bütün bu sorunların çözümü için yerel basının ekonomik açıdan devlet tarafından desteklenmesi ve bu desteğin internet gazeteleri için de yaygınlaştırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Arslan, E. & Arslan, B. (2017). Local Press And Women Workers In The Context Of Gender Inequality. *Current Debates in Public Relations Cultural & Media Studies*, 9.
- Asker, A. (1991). *Türk Basımında Kadın Gazeteciler*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti.
- Basın İlan Kurumu (Kasım 2021). “Basın İlan Kurumu, Türkiye’de basın çalışanları istatistiklerini açıkladı”, <http://www.bik.gov.tr/basin-ilan-kurumu-turkiyede-basin-calisanlari-istatistiklerini-acikladi/>
- Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (2020). *Medyada toplumsal cinsiyet eşitliği haritalama ve izleme çalışması*. Ankara: CEİD Yayınları.
- Gezgin, S. (2007). *Türkiye’de Yerel Basın*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, A. (2001). *Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Girgin, A. (2007). *Türkiye’de Yerel Basın ve Resmi İlan*, Türkiye’de Yerel Basın, Ed. Suat Gezgin, İstanbul, İ.Ü. İletişim Fakültesi Yayınları.
- İçten, D. ve Erduran Y. (2021). “Yerel Medyada Kadın Gazeteci Olmak; Sorunlar ve Çözümleri” *Medya Araştırmaları Derneği (MEDAR)*.
- İznewsagency (2021, Aralık). *Türkiye Basın Özgürlüğünde 157. Sırada Yer Aldı*. <https://www.iznewsagency.com/turkiye-basin-ozgurlugunde-157nci-sirayada-yer-aldi/>
- Journo (2021). *Yerel Medyada Kadın Gazeteci*, <https://journos.com.tr/yerel-medya-kadin-gazeteci>.
- Şeker, M. (2007). *Tekniği, İçeriği, Çalışan Profili, Haber Kaynakları, Ekonomi Politikası, Gücü ve Sorunlarıyla Yerel Gazeteler*. Tablet Yayınları, Konya.
- TÜİK (2019). *Yazılı Medya İstatistikleri*, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yazili-Medya--Istatistikleri-2019-33620>.
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC). (2016). *Kadın ve medya- toplumsal cinsiyet eşitlikçi haber kılavuzu*. İstanbul: TGC Akademi.
- WEF- GGGR (2021). *The Global Human Capital Report 2021*, <https://www.weforum.org/reports/the-global-human-capital-report>

EXTENDED ABSTRACT

Along with the structure shaped by social norms, there is a male-dominated employee profile in the media sector. This structure in the mainstream press is similarly seen in the local press. In this study, the problems experienced by female employees in the local press were discussed. Interviews were conducted with 4 local journalists selected from the provinces of Zonguldak and Bolu, which were selected as samples. According to the data obtained from the interviews, issues such as working for low wages, the existence of untrained personnel, reporting for profit, being assigned to unimportant news came to the fore. As a result, the number of female employees working in settlements with small populations is less than that of males. Women journalists are asked to take more roles in the background and are directed to unimportant news.

In this study, the problems of the local press are mentioned, as well as the experiences of women journalists working in the local press. In the study, semi-structured interview technique was used based on the qualitative research method. Interviews were held with 4 journalists working in Zonguldak and Bolu. After the interview recordings were analyzed, it was decided that the data would be coded by the researchers and evaluated in 5 main themes: the problems they encounter most while doing journalism, the most difficult issues in reporting, the content problems of local newspapers, freedom of the press, special news studies. It is aimed to present the approaches to the subject reliably by transferring the obtained data with direct quotations.

As a result of the data obtained from the interviews, according to the participants; Employment of unqualified personnel in the local press, lack of content, lack of staff of expert press workers, technical limitations, lack of a certain working system and method, and poor working conditions of the employees bring along content-oriented problems. The subjects that the participants had the most difficulty in reporting were getting information from public authorities, being exposed to threats and harassment, pressure from power-oriented news sources, and being a journalist in small settlements. Participants also stated that being employed for low wages is an important problem. The participants stated that they frequently included special news works, but they stated that the newspapers in the local press were published with the news of the agency, so the lack of content could not be prevented. Participants stated that their freedoms were generally restricted while doing journalism.

Women employees should be included in the management staff, their problems should be reduced and radical solutions should be offered. The economic conditions of journalists working under heavy conditions in the local press, who play the most important role in the rooting and establishment of democracy, should also be improved. An economically independent media will enable better quality journalism in every field, especially news. Legal arrangements should be made for local newspapers to employ communication faculty graduates. Local media organizations should employ female reporters. Thus, women journalists should be employed in every local newspaper.